

Вимоги до сучасного уроку

*За методичним посібником академіка
М.М. Поташника «Вимоги до сучасного уроку»
(М.: Центр педагогічної освіти, 2007)*

1. Поурочні плани

**Звичка до прямого запозичення
«готових» методичних розробок уроків**

**Намагання вчителя самостійно розробляти поурочні
плани своїх уроків**

*Щось запозичувати можна,
але тільки вчитель
відповідальний за успіх або
провал будь-якого уроку, а
не автор «готових»
методичних розробок*

2. Принципи дидактики

Незнання, забуття, недооцінка, недотримання, порушення принципів дидактики, які призводять до помилок у плануванні й реалізації усіх елементів і частин навчальної діяльності на уроці

Знання системи принципів дидактики, їх ієрархії, взаємозв'язків і відносин, обов'язкова опора на них у проектуванні, організації та здійсненні освітньої діяльності на уроці: при визначенні цілей, виборі змісту, методів, форм, засобів навчання, урахуванні можливостей та особливостей дітей тощо

Основні принципи дидактики: оптимального поєднання та співвідношення природо- і культуровідповідності, виховного та розвивального навчання, науковості та зв'язку з практикою, науковості та доступності, наочності та абстрактності, систематичності, системності, міцності ...

3. Творчість та точність

Протиставлення творчості та програмно -методичної дисципліни

Точне (у закономірностях, принципах) та одночасно творче (перш за все – особистісне) виконання програмно-методичних вимог до уроку

Інтуїція не відвідає голову невігласа – вона допомагає тільки підготовленому розуму, людині, яка знає закономірності та принципи навчання

4. Вибір типу уроку

Шаблонна структура уроку (комбінований урок з постійним однаковим набором структурних частин)

Знання кожним учителем типології уроків і тільки обгрунтований вибір типу уроку , який найкращим чином відповідає особливостям того чи іншого класу , теми, розділу

Мета визначає тип уроку:

**мета уроку → тип уроку →
структура уроку → витрата
часу на різних етапах уроку**

5. Ігрові форми уроку

Невиправдане, навмисне прагнення до ігрових форм уроку

Використання ігрової форми уроку тільки в тому випадку, коли це сприяє кращому виконанню освітніх цілей уроку, не превалює над сутністю навчального матеріалу, не стає самоціллю, не веде вбік від головних цілей

Урок хоч трохи ще й повинен навчати

6. Знання можливостей дітей

Слабке знання особистості школяра і класних колективів та, як наслідок цього, - уроки-близнюки в різних класах, неможливість спиратися на особливості учнів, знайти оптимальний для конкретної дитини або групи дітей варіант методики навчання

Безумовне врахування навчаності, здатності навчатися, навчальних і виховних можливостей учнів різного віку, класів, груп; врахування особливостей, інтересів, нахилів, запитів учнів

Необхідна діагностика дітей: скільки в класі візуалів, аудіалів і кінестиків, скільки лівопівкульних, правопівкульних і за змішаним сприйняттям, як діти діляться за темпераментом, хто лідер і хто аутсайдер...

7. Тема уроку

Традиційний підхід до назви теми уроку відповідно з текстом державних програм

Прагнення до пошуку й по можливості формулювання крім теми ще й так званого «ім'я» уроку у вигляді яскравого афоризму, крилатого виразу, приказки і т.п., що емоційно виражає у стислому вигляді суть головної ідеї уроку

Наприклад, замість теми «Татаро-монгольська навала» - «О, Руська земле, ти вже за пагорбом!!» чи «Мрія дівчат і 2 Нобелівські премії» замість «Алотропні відозміни Карбону»

8. Виховання

Ігнорування можливостей виховання в процесі навчання

Спеціально спланована (тобто продумана) діяльність учителя по забезпеченню не тільки навчальної, але й виховної функції уроку, тобто виховання в процесі навчання

Канали виховання:

- через зміст освіти;
- через методи та форми навчання;
- через використання випадкових і спеціально створення ситуацій, що виховують.

9. Продумування цілей уроку

**Недооцінка спеціального продумування завдань уроку;
неповнота їх планування**

Комплексне планування завдань за трьома групами:

- 1. Педагогічні цілі: навчання, виховання, розвиток і соціалізація особистості – це цілі розвитку дитини (головні цілі).**
- 2. Цілі розвитку освітнього процесу: діагностичні, пізнавальні, дослідницькі.**
- 3. Цілі саморозвитку вчителя (професійного та особистісного)**

10. Відбір змісту

Перевантаженість змісту навчального матеріалу. Головний принцип відбору змісту : чим більший об'єм знань дати дітям – тим, нібито, краще.

Обов'язкове виділення в змісті навчального матеріалу об'єкта міцного засвоєння, тобто головного, суттєвого та відпрацювання на уроці саме цього матеріалу.

Способи виділення головного: акценти голосом, кольором, графічними засобами; використання опорних конспектів, денотатних графів, кластерів; висування вимог перед учнями у вигляді критеріїв оцінювання відповідно до державних вимог (права частина програми)

11. Ціннісні підстави

Відсутність будь-якого продумування ціннісних підстав
відбраного до уроку навчального матеріалу

Продумування та по можливості формулювання хоча б для себе
ціннісних підстав вибору змісту та трактування навчального
матеріалу на уроці

Цінності передаються через відношення вчителя до дітей, до своєї роботи, до предмета, до людей.

Необхідно використовувати навчальний матеріал для формування тих чи інших цінностей, якщо матеріал уроку надає вчителю таку можливість

12. Особистісний сенс

Відсутність будь-якого прагнення до розкриття особистісного сенсу конкретних знань для більшості учнів

Прагнення вчителя допомогти дітям та розкрити для себе особистісний сенс будь-якого матеріалу, що вивчається

Вимога, яку важко виконувати, але можливо
Учитель хімії: «Я розумію, що більшість з вас не стане хіміками. Але всі ми прагнемо бути здоровими. Зберегти своє здоров'я в умовах глобального погіршення екологічної ситуації допоможуть знання з хімії». Або конкретний приклад необхідності знати правила правила техніки безпеки та поведінки в надзвичайних ситуаціях.

13. Міжпредметні зв'язки

Ігнорування міжпредметних зв'язків та як наслідок – межпредметної координації навчального матеріалу, вважаючи, що цілісна світоглядна картина світу виникає в головах дітей сама собою, автоматично

Опора на міжпредметні зв'язки з метою їх використання для формування в учнів цілісного уявлення про систему знань, про світ та з метою розвитку ерудиції школярів, а за необхідності й спеціальне здійснення вчителем міжпредметної координації навчального матеріалу

Виконання цієї вимоги можливе тільки за умови істотного розвитку ерудиції вчителя.

Інтегровані уроки – це всього лише шоу!

14. Застосування знань на практиці

Відірваність теоретичних знань від їх застосування або недостатня увага до застосування знань. Свідоме або несвідоме формування людини, яка тільки знає

Безумовне забезпечення практичної спрямованості навчального процесу, створення реальних можливостей застосування учнями набутих компетенцій. Здійснення переходу від людини, яка тільки знає, до людини яка знає, розуміє, діє

15. Застосування знань в умовах, що змінилися

Відсутність на уроці вправ по застосуванню знань в умовах,
що змінилися

Включення до змісту уроку вправ творчого характеру, які пропонують застосувати набуті знання в аналогічній (подібній), частково новій (зміненій) та в повністю незнайомій ситуації

Згідно даних ЮНЕСКО, за якістю знань російські школярі завжди займали 1 – 10 місця, але як тільки до завдання включалися питання на застосування знань в ситуації, що змінилася, то на ці питання російські школярі або відповідали з помилкою, або не відповідали взагалі та скочувалися на 40-45 місця у світі!

16. Вибір методів навчання

Бідність арсеналу вибору методів навчання, однобічне захоплення то одними, то іншими методами або ж перестраховка – прагнення до використання різноманітних методів заради самої різноманітності.

Тільки обгрунтований вибір оптимального поєднання та співвідношення методів навчання, керуючись знаннями системної класифікації методів навчання, сильних і слабких складових кожного методу й навчальних можливостей учнів конкретного класу.

Необхідно вивчати дидактику!

Методи навчання самі по собі не можуть бути ні активними, ні пасивними: тими чи іншими їх робить учитель.

Слід говорити: «методи активного або пасивного навчання», але не «активні або пасивні методи».

17. Технології розвивального навчання

Відсутність опори на якісь технології розвивального навчання або ж застосування однієї з них (нібито універсальної) по відношенню до усіх учнів.

Знання різних технологій розвивального навчання (Занкова, Ельконіна-Давидова, Фаїзова, Ільясова, Кушніра, Ерднієва, Монтессорі, Штайнера, Френе та інш.) та їх диференціація стосовно до різних класів або груп учнів .

Технології розвивального навчання необхідно застосовувати не тільки в 1-4-х, але й в 5-11-х класах!

18. Групові та індивідуальні форми навчання

Недостатнє застосування групових, індивідуальних форм навчання, захоплення фронтальними формами навіть там, де вони неефективні.

Поєднання загальнокласних форм роботи з груповими та індивідуальними, прагнення до організації навчальної роботи як колективної діяльності. Обґрунтованість обраної форми навчання або поєднання форм.

Робота в групі передбачає виникнення відносин відповідальної залежності, щоб кожний міг внести свій внесок у роботу групи. Індивідуальна форма роботи передбачає знання та врахування оригінальних здібностей кожної дитини.

19. Диференційований підхід

Однобічний підхід до диференціації навчання (переважно диференціація об'єму і ступеня складності навчального матеріалу).

Реалізація диференційованого підходу до учнів тільки на основі діагностики навчальних можливостей з акцентом на диференційовану допомогу школярам з різним рівнем підготовки та відношенням до навчання.

Змінювати не ступінь складності, а ступінь підказки!

20. Загальнонавчальні уміння

Безсистемність в формуванні навичок раціональної організації навчальної роботи.

Спеціально спланована робота вчителя по форсуванню надпредметних способів навчальної діяльності.

51% школярів одержують оцінки низького рівня. тому що належним чином не володіють навичками раціональної організації навчальної праці

21. Мотивація учнів-

**Пасивність значної частини
школярів у навчальному процесі.**

Спеціальна робота вчителя по мотивації школярів до навчальної діяльності з метою формування стійкої мотивації пізнання як одного з найважливіших завдань школи XXI століття.

Активно використовувати методи розвитку пізнавального інтересу та постійно підтримувати цей інтерес (методи, що спираються на несподіванку, парадоксальність, цікавість, створення ситуації новизни, успіху).

Особистий приклад учителя.

Формувати почуття тривоги та відповідальності перед майбутнім.

Розкривати саму цінність навчання як джерела задоволення.

22. Самостійність учнів

Відношення до учнів на уроці тільки як до об'єктів педагогічного впливу, що призводить до повного втрачання самостійності школярів у навчальному процесі, і в підсумку - до неможливості досягнути оптимальних результатів навчання, виховання і розвитку дітей.

Створення реальних умов для прояву кожним учнем самостійності (наскільки це можливо і необхідно) на основі розуміння цінності суб'єктної позиції дитини в навчанні.

Не ставляться погані оцінки, якщо, хай і помилкове, судження відстоюється за допомоги аргументів, логіки, почуття... (йдеться не про контрольні роботи з математики, фізики, хімії тощо).

23. Застосування засобів навчання

Гіпертрофоване застосування тих чи інших засобів навчання, їх некомплексне та нецільове застосування.

Тільки обгрунтоване, доцільне, раціональне та комплексне застосування тих чи інших засобів навчання (підручників, наочних посібників, технічних засобів та інш).

Вчитель повинен пам'ятати, що він сам, його особистість, завжди були і будуть, якщо так можна висловитися, основним засобом навчання. Всі інші засоби – його помічники, залучення яких має бути виправданим.

24. Комп'ютери

Ігнорування можливостей комп'ютерного навчання на інших предметах , крім інформатики.

Органічне, коректне і тільки доцільне включення комп'ютерів в педагогічні технології на уроках з усіх предметів

Комп'ютер – це не тільки ТЗН на уроці, але й інтелектуальний помічник учителя та учнів при підготовці до уроку!

25. Домашнє завдання

Традиційний підхід до формулювання домашнього завдання учням: всім одне і теж, без диференціації і без ніякої оцінки часу на його виконання.

По можливості диференціація домашніх завдань (за характером, змістом, об'ємом) для різних груп учнів: з метою розвитку творчості одних, закріплення вивченого матеріалу іншими, економії часу третіми і т.д .

26. Перевантаження учнів

Систематичне перевантаження учнів за рахунок різних факторів. Відсутність у вчителя уявлень про можливі негативні ефекти і негативні наслідки реалізованого на уроці навчального процесу.

Розуміння вчителем суті «психозберігальні, здоров'язберігальні та здоров'ярозвивальні технології». Організація освітнього процесу на уроці з розумінням ціни досягнутого позитивного результату.

27. Гігієнічні умови

Недооцінка гігієнічних умов навчання.

Забезпечення тільки сприятливих для роботи на уроці гігієнічних умов

Основні вимоги:

- провітрювання класу;
- температура від +18 до +22°C;
- хороше освітлення ;
- правильна посадка учнів (меблі!).

28. Естетичні умови

Ігнорування естетичних умов навчання.

Забезпечення максимально сприятливих для роботи на уроці естетичесних умов, перехід від забезпечення естетики не тільки форми, але й акцентування уваги на естетиці ідеї як в оформлені кабінету, так і в змісті відібраного навчального матеріалу

Геть канцеляризм!

29. Спілкування з учнями

Недооцінка сприятливих взаємовідносин учителя з учнями в процесі навчання.

Спілкування з учнями на уроці тільки на основі поєднання вимогливості з безумовною повагою до особистості школяра.

72% закінчивших школи вкрай негативно відгукуються про свої взаємовідносини з учителями

30. Особистість учителя

Недостатнє врахування вчителем особистісного фактору в підвищенні якості навчання.

Прагнення домагатися дієвого виховного впливу особистості самого вчителя на учнів.

Особистісні фактори:

- моральні якості вчителя;
- зовнішній вигляд учителя;
- грамотна и яскрава мова;
- особисті емоції по відношенню до власної праці;
- зацікавленість в успіху учнів;
- психозбереження;
- використання своїх сильних сторін.

31. Раціональне та емоційне

Акцент на інтелектуальне, раціональне сприйняття учнями навчального матеріалу, що призводить до недооцінки емоційного сприйняття.

Вибір учителем оптимального для конкретного уроку співвідношення раціонального та емоційного в роботі з дітьми.

Емоційний вплив необхідно адресувати не взагалі – усім, а конкретному (і кожному) учню.

32. Артистизм

Відсутність елементів артистизма вчителя в проведенні уроку.

Развиток учителем в собі та використання на уроці артистичних вмінь, педагогічної техніки.

Учитель повинен стати актором-реалістом, тобто актором школи Станіславського з його культом повної подібності життя.

33. Гнучкість

Прагнення будь-якою ціною виконати заздалегідь намічений план повністю, незалежно від обставин, що виникають на уроці, та як наслідок цього— формалізм, відсутність запасних методичних варіантів.

Чітке дотримання плану уроку та одночасна готовність (і вміння) гнучко перебудувати його хід при зміні ситуацій, вміння переходити до реалізації запасних методичних варіантів, попереднє продумування яких повинно перетворитися у звичку.

34. Рефлексія

Епізодичний аналіз результатів. Або ж його спрощений характер, тобто без з'ясування причин поганого засвоєння матеріалу. Або відсутність аналізу взагалі.

Систематичний аналіз одержаних на уроці (або системі уроків) результатів навчання, виховання, розвитку школярів.

*Рефлексія – це роздуми, повні сумнівів,
протиріччя.*

35. Оцінка роботи вчителя

Застарілий, хибний підхід до оцінки (самооцінки) якості роботи вчителя по кількості встигаючих на високому та достатньому рівнях.

Оцінка (самооцінка) роботи вчителя за співпаданням (або неспівпаданням) реальної успішності з її прогнозом, зробленим в зоні найближчого розвитку дитини, тобто з рівнем максимально можливих для конкретної дитини результатів.

*Розвинути в дитині можна тільки те, що в ній закладено природою, тобто в генах.
Тільки 2,2% дітей можуть вчитися на високому рівні,
6,7% - на високому та достатньому рівнях, 16,1% - на достатньому рівні.*